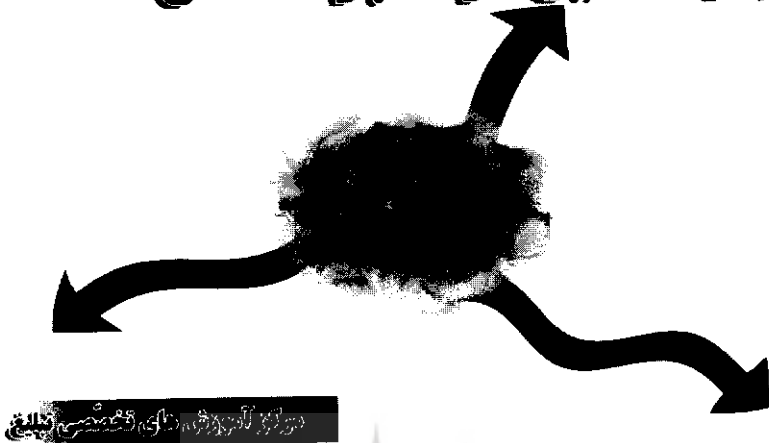

جلوه‌هایی از هجرت‌های علماء

مقدمه

از زمانی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علی علیه السلام با هجرت خویش به مدینه زمینه گسترش اسلام را فراهم نمودند و امام حسین علیه السلام با هجرت خود همراه با اهل بیتش علت مُبْقِیَةِ اسلام گردید، گویا نشر دین با هجرت و از خود گذشتگی و تحمل مشقت‌ها پیوند خورده است.

عالمان پارسا و شیفتگان نشر حقیقت در طول تاریخ به پیروی از آن اسوه‌های حسنه با هجرت‌های خویش، پیامبرانِ پاکی و نور به نقاط مختلف جهان بوده‌اند، تا آن‌جا که می‌توان گفت بخش عظیمی از گرایش مسلمانان به

دین مبین اسلام و هدایت آنان به راه نورانی قرآن به برکت همین حرکت‌ها بوده است.

امروز که به برکت خون پاک شهیدان و ایثار از خود گذشتگان، استواری و اقتدار ملت ایران زبانزد جهانیان گشته و ملت‌ها چشم امید به این سرزمین دوخته و پذیرای پیام‌های حیاتبخش اسلام ناب از حنجره علماء اسلام شده‌اند، تکلیفی بزرگ احساس می‌شود تا با تربیت نیروهای مستعد و هجرت آنان به نقاط مختلف از این موقعیت بسیار مناسب حسن استفاده گردد.

مسأله هجرت و آثار و برکات آن از

گذشته تا حال مورد عنایت و توجه بزرگان علماء، مراجع، بنیانگذار جمهوری اسلامی؛ امام راحل و به ویژه رهبر معظم انقلاب اسلامی بوده است. از این رو خود را موظف دیدیم تا جهت ترغیب علماء و فضلا به هجرت، گوشه‌ای از هجرت علماء و برکات آن را تهیه و در اختیار علاقمندان قرار دهیم.

شیخ طوسی و ایجاد حوزه علمیه نجف

حوزه‌های علمیه، در طول تاریخ سرنوشت‌ساز شیعه، همواره رهبری امت اسلام را بر دوش داشته و با اتکاء به قرآن و عترت علیهم‌السلام، رهروان راه حقیقت را به ساحل فلاح و رستگاری رهنمون گردیده‌اند. در بین این حوزه‌ها، حوزه علمیه نجف اشرف از قدمتی به بلندای تاریخ اسلام برخوردار است، و به عنوان اساس حوزه‌های علمیه تشیع قلمداد می‌شود، که تأسیس آن به دست باکفایت «مهاجری از خطه خراسان» صورت گرفت.

وی در ماه ضیافت الهی، سال ۳۸۵ ه. ق در طوس به جهان هستی قدم گذاشت و نزدیکانش او را «محمد»

نامیدند.

او که از کودکی در خراسان مشغول تحصیل شد، آثار نبوغ زیادی در وجودش نمایان گشت و در عصر سامانیان می‌زیست که در اثر توجه حاکمان وقت به مذهب حنفی و رسمی شدن آن و برخورد مغرضانه آنان با شیعه اثنی عشری آزرده خاطر شده، با توجه به وضعیت نابسامان شیعیان احساس کرد لازم است از آن دیار بار سفر ببندد.

شیخ در سال ۴۰۸ ه. ق وارد عراق شد و در بغداد از محضر استادان بزرگی همچون «شیخ مفید» بهره‌های فراوانی برد.

شیخ مفید در آن زمان ریاست متکلمین شیعه را در دست داشت و با طرفداران هر مذهب و مسلک با منانت و عظمت خاصی بحث و مناظره می‌کرد.

پس از گذشت حدود پنج سال، با رحلت شیخ عالیقدر مفید رحمته‌الله جهان تشیع در سوگ مرجع بزرگ خود عزادار شد. شیخ ابوجعفر که با رحلت استاد بزرگ خویش محزون بود، با تلمذ در محضر سیدمرتضی رحمته‌الله تا حدودی فقدان آن مرحوم را جبران کرد و سال‌های زیادی از محضر ایشان کسب فیض نمود. هنوز

شدند و پروانه‌وار گرد شمع وجودشات حلقه زدند، این اولین گام بلندی بود که در تاریخ اسلام بخصوص شیعه، تحولی بس عظیم و آینده‌ای بس روشن را نوید می‌داد، و درسی عملی برای پویندگان این راه گردید.

در سال ۴۴۸ ه. ق با ورود شیخ به نجف اشرف، جنب و جوش وصف ناپذیری در این شهر پدید آمد و برنامه‌های دقیق وی همراه با تلاش و کوشش در این هجرت منشاء آثار و برکاتی شد که امروز در همه جا نمایان است.

آثار و برکات هجرت به

نجف:

پایه گذاری مرکزی متشکل برای

مکتب تشیع

شیخ با اندیشه‌ای الهی و اراده‌ای آهنین از فقه شیعه پاسداری کرد و برای رونق و گسترش فقه جعفری از هیچ خدمتی کوتاهی نکرد و برای رسیدن به این مهم اقدام به تأسیس «حوزه علوم دینی» در جوار مرقد مطهر بزرگ پرچمدار عدالت، علی علیه السلام کرد. وی در آن موقعیت حساس با شناخت و معرفت

بیش از دو دهه از مرجعیت سید مرتضی نگذشته بود که دوباره چشم شیعیان در فراق مرجعی دیگر به اشک نشست.

شیخ طوسی در حالی که برای از دست دادن استادی بزرگ سوگوار بود، مرحمی بر دل داغدار دوستان فقاقت شده، و علم هدایت را بر دوش گرفت و زعامت مسلمین را پذیرفت.

هجرت به نجف اشرف

دشمنان تشیع که از گسترش روزافزون این مکتب احساس خطر می‌کردند همواره در پی فرصتی مناسب بودند تا به نوعی انتقام بگیرند. با وفات سید و نابسامانی موجود خواستند ضربه‌ای کاری بر پیکره جهان تشیع وارد کنند.

شیخ با توجه به این وضعیت، بغداد را برای ایجاد یک تشکیلات منسجم مناسب ندید و چون مورد هجوم بدخواهان قرار گرفت، به امید راه اندازی یک نظام دفاعی واحد در مقابل تهاجم دشمنان، به سوی نجف اشرف بار سفر بست.

با رسیدن این خبر، شیفتگان معارف الهی به سوی آن دیار سرازیر

از این استوانه‌های علم و تقوا
منشاء آثار و برکات عظیمه‌ای در
پیشرفت و گسترش فرهنگ اسلام ناب
محمدی صلی الله علیه و آله بوده و گام‌های موثری
برداشته‌اند.

سرانجام شیخ پس از عمری پر
برکت در سن هفتاد و پنج سالگی در
جوار مرقد امیرالمؤمنین علی علیه السلام ندای
حق را لبیک گفت و در جوار آن محبوب
آرمید.*

پی‌نوشت:

* - برای تدوین مجموعه «جلوه‌هایی از هجرت
علماء» از منابع زیر استفاده شده است:
قرآن کریم؛ المراجعات، شرف الدین عاملی؛
اعیان الشیعه، سید محسن امین؛ مجله نامه
فرهنگ، شماره ۹؛ علامه امینی مصلح نستوه،
سید علی رضا سیدکباری؛ شرف الدین عاملی
چاووش وحدت، مصطفی قلی‌زاده؛ نواب
صفوی سفیر سحر، سید علی رضا سیدکباری؛
سید عبدالحسین لاری پیشوای تنگستان،
سید علی رضا سیدکباری؛ محقق ثانی مقتدای
شیعه، محمد جوان بیجان؛ شیخ طوسی خورشید
ابرار، علی رضا شهبازی؛ شیخ عبدالکریم حائری
نگهبان بیدار، سعید عباس‌زاده.

از نیازها و خلاءهای موجود آن زمان این
حرکت را مناسب دید و در مدت دوازده
سال اقامت در آن جا مرکزی را
پایه‌گذاری کرد که حیات شیعه را باید
مرهون خدمات این مرد بزرگ در این
حرکت دانست، زیرا نجف کانون بزرگی
شد برای تربیت هزاران فقیه نام‌آور،
مفسر کبیر، متکلم و محدث فاضل که هر
یک در سنگر حفظ و حراست از فرهنگ
اصیل و غنی اسلام به ویژه شیعه سهم
مهمی را دارا بودند.

گرچه امروزه «قم» بعنوان مرکزیت
حوزه‌های علمی تشیع شناخته شده
است، لکن نباید رنج‌ها و مشقات سلف
صالح به خصوص دانشمندان تربیت
شده در دوران هزار ساله حوزه علمی
نجف را فراموش کرد که هر یک با
تألیف، تصنیف و تربیت هزاران شاگرد
وارسته، آثار و خدمات گرانبهایی را در
بین ما بر جای گذاشته‌اند.

قاضی عبدالعزیز حلی، فاضل
مقداد، شهید ثانی، مقدس اردبیلی، سید
بحرالعلوم، کاشف الغطاء، صاحب
جواهر، شیخ انصاری و ... از ثمرات
همان حوزه مقدسه بوده‌اند که هر کدام